

**R. P. Martini De Esparza Artieda, Navarri, Theologi Societ.
Iesv, Cvrsvs Theologicvs**

in decem Libros, & duos Tomos distributus, Ivxta Methodvm, Qva In
Scholis Societatis Iesv communiter traditur annis quaternis

Continens Secvndam Secvndæ, & Tertiam Partem D. Thomæ

Esparza Arteida, Martin de
Lugduni, 1666

X. Vtrum valor operis satisfactorij crescat ex dignitate operantis?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94839](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94839)

eſt ſimpliciter, & abſolutè optimus, vt patet ex dictis.

Ad 16. Nulla pura creatura poteſt habere abſolutè tantam gratiam, quanta fuit in Chriſto. Quia gratia vniõis ſuperat quamlibet aliam incomparabiliter. Quòd autem haberet tantundem gratiæ creaturæ, non ſufficeret ad æqualem ſatiffactionem pro peccato; quia adhuc obſequium præſtitum à creatura ſic grata foret exiguum reſpectu Dei, cuius comparatione dictum eſt peccatum eſſe quid magnum in ſuo genere. Iam intensio infinita gratiæ creaturæ eſt repugnans ex alibi dictis ex genere; atque vt admittatur poſſibilis, nihil concluditur; quia eſt infinitudo in certo quodam genere tantum, quæ comparata cum dignitate Dei infinita ſimpliciter, & in omni genere eſt quaſi nihil, ac proinde quod illa impendatur in huius obſequium; eſt quid ſimpliciter exiguum in proprio obſequij genere.

Art. 1. Ad 17. Dictum eſt in qq. de Bonitate, & Malitia: repugnare peccatum Theologicum, hoc eſt, impeditiuum beatitudinis, abſque præuia Dei, & diuinæ legis cognitione actuali; Idque ex eo confirmari poteſt, quia cum D. Thomas in præſenti, & alij communiter doceant peccatum lethale vniuerſum eſſe incompenſabile ad æqualitatem per opera puræ creaturæ, hoc probant, quia habet infinitatem quandam ex infinitate diuinæ maiestatis. Hoc autem perperam diceretur, ſi non ſupponeretur, vt certum, eſſe de ratione talis peccati contemptum diuinitatis antecedenter actu præcognitæ ſub aliquo conceptu conuertibili cum ipſa.

Art. 2. Quare propositum abſque præuia diuinæ legis cognitione conceptum de inferendo malo, ſeu poſſibili, ſeu ſimpliciter impoſſibili, per occiſionem hominis, aut annihilationem Angeli, eſſet peccatum purè Philoſophicum, ac ciuile, incomparabiliter minus quouis peccato formaliter contradicenti diuinæ voluntati, ac maiestati actu præcognitæ, & dignum pœna, qualis ſolum, & quanta ſufficit ad tuendum felicem ſtatum temporalem Reipublicæ, & peccatorem cohibendum à frequenti repetitione, atque in ſe ipſo bene ad ordinandum cum tranquillitate conſcientiæ, quæquæ inferri poteſt à Republica, & ab vnoquoque ſibi, & quæ proinde incomparabiliter minor, quam priuatio beatitudinis, & annihilatio, quas pœnas ſolus Deus infligere poteſt, & ſolas mereri, qui cum offendit; ſi tamen annihilatio pœna eſſe poteſt.

QVÆSTIO X.

Virum valor operis ſatiffactorij creſcat ex dignitate operantis?

Videtur non creſcere. 1. Quia iniuriis, & earum compenſationibus nihil refert qui fecerit, & an probus, an prauus is fuerit, ſed ſolum habet ratio quantitatis in læſione, & eius compenſatione, ſeu ſatiffactione, vt tradit Philoſophus 5. Ethic. cap. 4. Ergo nec reſpectu Dei quidquam refert maior, vel minor dignitas ſatiffacientis ad maiorem, vel minorem valorem, æſtimationem, ac efficaciam operis ſatiffactorij.

2. Eò eſt minoris valoris, minusque æſtimabile, & efficax obſequium, quò eſt magis obligatus ad obſequendum, qui illud exhibet; eò nimirum minus ſuum eſt, quod dat, magisque pertinet ad accipientem. Quæuis autem maior dignitas ſatiffacientis Deo, eſt maior obligatio exhibendi ipſi obſequia omnis generis; eò ſiquidem ipſo neceſſe eſt, vt acce-

perit à Deo maius beneficium. Ergo valor operis ſatiffactorij decreſcit potiùs reſpectu Dei ex maiori dignitate ſatiffacientis.

3. Non eſt acceptio perſonarum apud Deum, vt ſapè dicitur in ſacris litteris; eſſet autem ſi retributionem quibuſque operibus præſtandam non metiretur Deus præciſè ex eorundem ſecundum ſe bonitate; ſed præterea ex qualitate etiam perſonarum maiori, vel minori dignitate pollentium; hoc eſt, maiori vel minori gratia apud Remuneratorem. Nempe eſſe magis dignum apud Deum, nihil proſus eſt aliud, quam eſſe magis gratum eidem. Ergo maior dignitas ſatiffacientis Deo nihil facit pro maiori valore operis.

4. Sicut valor monetæ pendet ex libera Principis voluntate ſic vel aliter ſtatuyente, vt ipſi placet, ita valor operum noſtrorum pendet ex libera Dei voluntate taxante tantum determinatè præmium ſingulis quibuſque actibus, prout ipſi placuerit; vel etiam nolente vllum pro illis præmium, aut promittere, aut conferre, quod quidem iure ſuo facere poteſt: cum enim omnia noſtra bona ſint magis propria ipſius, atque ex eius donatione in nobis exiſtant, poteſt illa exigere abſque vlla retributione, aut promiſſione. Ergo valor operis meritorij, aut ſatiffactorij nullatenus pendet ex dignitate operantis maiori, vel minori, ſed ex ſola promiſſione, & lege Dei.

5. Si maior dignitas operantis redderet maiorem valorem operis ſatiffactorij, aut meritorij daretur proceſſus in infinitum inter vnum quoduis meritum, & eius præmium augmenta ſe inuicem ſine fine; quia eliciens opus aliquod meritorium per gratiam receptam in eius præmium redderetur dignior, quam antea eſſet. Ergo ſi ex maiori dignitate operantis creſceret valor operis, deberet propter idem opus noua dignitate auctum nouum præmium conferri; quo rursus creſceret magis dignitas operantis; & ſic proportione ſine fine.

6. Maior dignitas Remunerationis non auct valorem præmij, aliàs magni principes minus deberent retribuere ſuis pacis, & belli miniſtris; & Deus cuiuſlibet rei vtunque exiguæ largitione compenſaret etiam ſuperabundanter quælibet merita. Ergo nec maior dignitas obſequentis auct valorem obſequij, ſeu meritorij, ſeu ſatiffactorij; nec enim debet eſſe melioris conditionis, & magis æſtimabilis dignitas inferioris, quàm ſuperioris.

7. Non minor infligitur pœna in purgatorio ob eadem peccata habentibus maiorem gratiam, ac dignitatem. Ergo ſiquidem ſatiffactio ſubſtituitur pœnæ, non minor ea debetur à magis digno; ac proinde cæteris paribus non euadit propterea maioris valoris.

8. In ſacris litteris operum tantum habetur ratio in ordine ad retributionem; ad Rom. 26. *Qui reddet vnicuique ſecundum opera eius*: 2. ad Corinth. 5. 10. *Vt referat unusquiſque propria corporis, prout geſſit, ſue bonum, ſue malum*: Pſalmo 27. 4. *ſemel atque iterum: Da illis ſecundum opera eorum: ſecundum opera manuum eorum tribue illis*. Ergo dignitas perſonæ nihil facit ad quantitatem retributionis, & conſequenter neque ad valorem operis.

Reſp. Quoduis concretum, cæteris paribus, auctur creſcente qualibet parte ipſum intrinſecè conſtituente. Quia qualibet pars ſecundum ſe totam continetur in ſuo toto, quapropter facta additione in parte, facta erit additio in toto. Redditur verò maius quodlibet finitum, qualibet additione ſibi facta, ſi cætera ſint paria nullaque aliunde facta ſimul fuerit æqualis diminutio: Gratia autem ſanctificans, per quam habetur dignitas in ordine ad vitam æternam,

et alia dona supernaturalia, constituit intrinsecè valorem operis meritorij, & satisfactorij de condigno, ut constat ex Concil. Trident. sess. 6. cap. 16. inter medium, & principium, & sess. 4. cap. 8. inter medium, & finem. Per eandem nimirum formam, qua homo redditur gratus Deo, & dignus vita æterna, ut hereditate, sunt etiam eius opera grata Deo, & digna vita æterna, ut corona: Unde sicut in eadem sess. 6. cap. 7. ad medium gratia sanctificans dicitur, *unica causa formalis nostra iustificationis*: ita in dicto c. 16. dicitur eandem esse, *sine qua bona opera nullo pacto Deo grata* (quæ est conditio æquè necessaria in satisfactione, & merito) *esse possent*. Verum sicut gratia sanctificans neminem gratum Deo, & dignum vita æterna reddere potest, nisi per vnionem ipsi communicetur, ita nec vlla opera reddere potest grata Deo, & digna mercede vitæ æternæ, nisi ipsis per verum influxum, & realem causalitatem communicetur, tanquam proprium, & per se eorum principium. Communicatio enim respectu operationis fit per solam causalitatem, non secus, ac respectu subiecti per solam vnionem. Et sanè dignitas elicientis aliquod opus nullatenus impensa operis, sed omnino otiosa perseverans, nullam illi commendationem, nullumque valorem adicere potest, aut complacentiam eius, in cuius obsequium peragitur; & potius ad reprehensionem eatenus valere potest. Igitur dignitas operantis, quæ habetur per gratiam, & impenditur operi, constituit intrinsecè valorem operis meritorij, ac satisfactorij, & consequenter crescit is valor, cæteris paribus crescente ea dignitate.

Ad 1. Philosophus ibi agit de iustitia commutativa, quæ considerat iniurias, earumque compensationes, solum in ratione iacturæ, & lucri, intendens æqualitatem Arithmeticam inter utramque. Deus autem neque iacturæ est capax, neque lucri; ac proinde non vitur iustitia commutativa, ut alibi dictum est: Sed præmia, & quæ præmio æquivalent, remissionem pœnæ, atque supplicia dispensat per iustitiam legalem, quæ iniurias, & earum compensationes considerat quoad honestatem, & turpitudinem ipsarum, & pro utrisque præmia atque supplicia dispensat secundum proportionem geometricam, prout expedit ad rectum regimen, & bonum commune Reipublicæ rationalis, ad continendos homines in officio, promouendos honestos eorum conatus, & cohibendos honestos. Confert autem ad hunc finem, ut habeatur ratio dignitatis, & gratiæ gratum facientis, quæ impenditur operi laborioso, ac pœnali, & datur à Deo non solum, ut arrha hereditatis æternæ, sed etiam ut talentum exponendum ad lucrum æternæ coronæ.

Ad 2. Omnis obligatio nostra respectu Dei est instituta in nostram utilitatem. Quare potius è conuerso crescente obligatione eliciendi aliquem actum, crescit utilitas elicientis; siue augmentum obligationis proueniat ex maiori dignitate obiecti, circa quod versatur actus, siue ex maiori dignitate operantis. Unde actus charitatis, qui inter nostras operationes maximè omnium est debitus Deo propter maximam ipsius dignitatem, ut ametur, est maximè omnium meritorius, & satisfactorius cæteris paribus. Simili igitur ratione obsequia magis debita Deo propter dignitatem, & gratiam operantis ab ipso receptam sunt gratiora eidem, & efficaciora. Alia est ratio de obligatione obsequendi creaturæ, quæ instituitur non in fauorem obligati, sed creditoris: ideoque quò maior est, eò obsequium reddit minus æstimabile accipienti, utpote magis suum ipsius suitate utilitatis, cuius Deus non est capax. Qua de causa in obsequiis homini ab homine præstitis ea solum maior dignitas obsequentis auget

magis valorem operum, quæ magis eum remouet ab obligatione obsequendi.

Ad 3. Acceptio personarum vitiosa, & indigna Deo, est prælatio vnus personæ comparatione alterius ratione dignitatis nihil conferentis formaliter ad rem, in ordine ad quam præfertur. Qua de causa non solum dignitates temporales, sed etiam dignitates, & dona supernaturalia, communia iustis, & peccatoribus, nihil promouent in genere causæ formalis valorem operum coram Deo, apud quem non differunt, nec differre possunt, esse bonum absolute, & esse gratum eidem; cum apud homines frequenter eadem inuicem sepatentur. Sola itaque gratia sanctificans est dignitas conferens ad vitam æternam, & quò maior est, eò maiorem adiecit suauitatem in omni opere salutari, & consequenter maiorem huiusmodi frequentiam operum, intentionem, & perseverantiam inducit. Quapropter expedit plurimum, ut maioribus præmiis alliciantur homines, ac afficiantur, ut operentur, & quia operati sunt cum maiori gratia sanctificante.

Art. 1. Ad 4. Merita causant præmium iuxta mensuram suæ æstimabilitatis permouendo voluntatem præmiantis, non secus, ac causæ physicae produciunt suos effectus iuxta mensuram suæ actiuitatis immediate influendo in illos. Unde sicut causis physicis inest intrinsecè virtus inductiua ex natura rei talis, ac tanti effectus, & à præuia voluntate diuina cooperandi habent præterea infallibilitatem illum inducendi; ita meritis de condigno inest intrinsecè virtus inductiua ex natura rei tanti, ac talis præmij, & à præuia voluntate diuina promissoria habent præterea infallibilitatem metaphysicam illud obtinendi. Quod si talis determinata virtus, & connexio ex natura rei non inesset intrinsecè, aut causis physicis, aut meritis, sed omnia utrobique penderent à sola arbitraria, & purè liberali designatione diuinæ voluntatis, nihil differret causa, seu physica, seu meritoria à pura conditione sine qua non; nullamque esset discriminem meriti de congruo, & de condigno; quæ sunt absurda.

Art. 2. Ad exemplum monetæ, quo plures vtuntur in re præsentis, dico cuius monetæ inesse re ipsa valorem intrinsecum determinatum, qui tamen non est certò, ac vltimatè cognoscibilis præsertim à multitudine; & quia in rebus obscuris suboritur varietas opinionum, oportebat verò ut conueniretur, visum fuit, ut staretur iudicio Principis quoad valorem intrinsecum ipsi manifestum, & voluntati quoad latentem. Unde iniuste ager Princeps; si designatione sua exorbitet à valore intrinsecò manifesto, & tenebitur ad compensationem damnorum dummodò non adsint causæ iustæ exigendi loco tributi detrimentum, quod inde ad vltimum possessorem redundat. Apud Deum autem nulla, est ignorantia valoris intrinseci, & apud eundem est necessitas optimè sapientissimèque gubernandi, ac dirigendi omnes in suum finem: quod fit dispensando præmia, & supplicia proportionata bonis, & malis operibus; hoc est, non exigendo bona opera tanquam sua suitate utilitatis, nec prohibendo peccata tanquam nocentia ipsi, sed omnia ordinando in nostram utilitatem, & suam gloriam, uti postulat sua, & nostra natura: & rerum omnium cæterarum vtrique intrinsecè subordinata, ac temperata conditio.

Ad 5. Iam dictum est dignitatem operantis, quæ nullam exercet causalitatem in opus nullum illi adiacere valorem; atque ex Matth. 25. 27. & Luca 19. 27. constat non posse perinde moraliter reputari in ordine ad lucrum, talentum repositum in sudario, & quod ad mensuram datum fuerit; idest, otiosum, & operosum, ut cunque cætera se habeant. Augmen-

tum autem gratiæ, & dignitatis datum in præmium nullam exercet cauſalitatem in opus, cui reſponditur.

Ad 6. Qui ſubit laborem, & ſuperat difficultatem propriam operis meritorij, quærit in compenſatione ſuam vtilitatem, cuius meſura eſt, quod accipitur, & non dignitas conferentis. At remunerans præmiando quærit gloriam ex obſequio; nec Deus niſi illam ſolam quærere ſibi poteſt. Ad gloriam autem remuneratoris confert plurimum dignitas obſequentis.

Ad 7. Patientes in Purgatorio merè paſſiue ſe habent reſpectu poenæ; ac proinde eorum dignitas nullam in ea re cauſalitatem exercet; exercet verò, & quidem ex propria electione, in opere ſatisfactorio, quod ſubſtituitur ſatiſpaſſioni.

Ad 8. Nomine operum comprehenduntur omnes circumſtantiæ operatrices, & non purè materialiter, ac concomitanter ſe habentes; atque in omni vniuerſum obſequio attenditur non ſolum quid, ſed etiam quibus expenſis præſtetur. Dictum autem eſt eius ſolum dignitatis rationem haberi pro valore operis, quæ illi impenditur. Circa augmentum demeriti ex indignitate peccantis, de quo hic multa nonnulli. Videri poteſt quæſt. 32. de act. hum. ad 6.

QVÆSTIO XI.

Virum ſatiſfactio Chriſti Domini fuerit infinita?

Videtur non fuiſſe. 1. Quia licet dignitas operantis augeat valorem operis, non tamen augeat arithmetica proportione, ita vt tantus ſit valor operis, & ad tantum præmium, quanta eſt dignitas operantis. Alias enim quilibet iuſtus per quamlibet operationem meritoriam; redderet duplo, vt minimum, maiorem totam gratiam præexiſtentem, quod eſt incredibile. Augeat itaque proportione geometrica maioris ad minus. Ergo licet dignitas Verbi ſit ſimpliciter infinita, non propterea fuit ſimpliciter infinitus valor operum Chriſti Domini, ſed minor infinito, ideoque finitus ſimpliciter.

2. Perſonalitas Verbi dignificat opera humanitatis aſſumptæ, quatenus ſanctificat ipſam humanitatem; humanitatem autem ſanctificat finitè, vt infra dicitur. Ergo opera humanitatis dignificat finitè, ac proinde eorum valor eſt finitus.

3. Ex eadem infinitate Dei provenit magnitudo malitiæ peccati, & magnitudo meritorum Chriſti, cum hoc ſolo discrimine, quod reſpectu peccati ſe tenet ex parte obiecti, reſpectu verò meritorum ex parte principij efficientis: quod nihil referre videtur, cum actus voluntatis æquè dependeat ex obiecto, & ex principio efficienti, & ad utrumque intrinſecè referantur eodem prorsus modo. Et malitia peccati eſt finita, vt dictum eſt non obſtante infinitate obiecti, cui opponitur. Ergo & valor operum Chriſti eſt finitus, non obſtante infinitate principij, ex quo proveniunt.

4. Merito infinito debetur infinitum præmium. Quia præmium non debet eſſe minus, ſed potiùs maius bonum, quam meritum, vt dictum quæſt. 9. ad 6. Præmium autem infinitum repugnat; quia quodvis præmium eſt aliquid creatum, & finita aliqua boni infiniti communicatio, ergo etiam repugnat infinitum meritum: eodem recidit, quod ex poſſibilitate infiniti meriti ſequeretur eſſe poſſibilem in aliquo maiorem merendi poteſtatem, quam poteſtas præmiandi Deo conveniens, quod repugnat, quia Deus ſupereminet, omnia ſecundum omnem rationem.

5. Infinitum meritum habet vim infinitam inducendi præmium. Infinitæ autem virtuti agenti quantum poteſt, vt agit meritum, quod eſt cauſa neceſſaria, reſiſti nullatenus poteſt. Ergo Deus nec de potentia abſoluta potuiſſet negare præmium meritis Chriſti correfpondens: Quod videtur repugnare ſupremo dominio diuino.

6. Satiſfactio Chriſti fuiſſet infinita, fuiſſet etiam ſuperabundans, ſiquidem malitia peccati, pro quo oblata fuit, erat finita. Superabundans autem, quatenus tale eſt, eſt ſuperfluum, cuiusmodi nihil exiſtit autore Deo. Præterea eſt contra rectam providentiam adhibere ex parte mediij plus quam requiratur ad finem, vtque ſolutio ſit maior; quam debitum præſertim cum agitur de ſolo bono debitoris, & creditor non eſt capax, qui diſceat, aut in meliorem fortunam, ac ſtatum promoveatur. Creditor autem, cui ſatiſfecit Chriſtus, erat Deus, cuius nihil intererat, vt ipſi ſatiſfieret, nec melius, aut deterius habere poteſt, quam habeat ex ſe. Denique omnes actus meritorij, & ſatiſfactorij, præter primum, nullius quoad nos momenti, nulliusque fuiſſent utilitatis; Quia primus, ſiquidem fuiſſet infiniti valoris, ſe ſolo ſufſecit ad omnia.

7. Satiſfactio Chriſti non fuit ſufficiens; Tum quia ultra illam requiritur propria cuiusque peccatoris ſatiſfactio; Tum quia pars poenæ condonata eſt gratis; cum independentè à ſatiſfactione Chriſti datus ſit, qui redimere poſſet ipſe Ieſus Chriſtus Dominus noſter, eidemque inſuſa ſit inſpiratio, & cogitatio congrua redimendi, & donatus actus ipſe redemptionis: Quorum omnium bonorum privatio erat debita peccato, vt pars haudquaquam exigua poenæ illi correfpondentis. Nequit autem eſſe infinita ſatiſfactio, quæ non eſt ſufficiens pro malitia finita peccati.

8. Merita Chriſti non habuerunt vim, & poteſtatem inducendi maius præmium, quam quod induxerunt de facto: Induxerunt enim præmium quantum ipſis debebatur, alias Deus non fuiſſet iuſtus remunerator, ſed iniuſtus, perſoluens minus quam deberet. Meritum autem non habet vim, & poteſtatem inducendi præmium, niſi quod ipſi debetur. Hoc nimirum eſt diſcrimen inter cauſam meritoriam & efficientem, quod non eſt de conceptu cauſæ efficientis debere fieri, quidquid fieri ab ipſa poteſt: Deus enim plura facit, & facere multò plura poteſt, quam debeat ab ipſo fieri; Immo nihil vlli debens cœpit facere, quæ fecit, eſt verò de ratione cauſæ meritoria debere fieri, quidquid vicius fieri poteſt; alias poſſet aliquid eſſe præmium meriti, ſimulque eſſe gratia prorsus indebita, quod contradicit Paulo ad Rom. 4. 4. *Ei qui operatur, merces non imputatur ſecundum gratiam, ſed ſecundum debitum.* Iam verò præmium de facto collatum meritis Chriſti eſt, quid finitum, ac determinatum, Ergo etiam vis, ac poteſtas eorumdem ad inducendum præmium fuit finita, & determinata. Ergo, & ipſa merita fuerunt finita.

9. Non eſt infinitum meritum, cuius vis meritoria exhauriri poteſt, aut impediri. Poteſt autem vis meritoria operis Chriſti exhauriri, dando in præmium aliud eiſdem opus meritorium, vel aliam vñionem hypſtaticam: Impediri verò poteſt exiſtente alio Chriſto, & poſtulante per ſua merita oppoſitum euentum.

Sed contra eſt 1. Quia Clemens VI. in extrauaganti: *Vnigenitus*, de poenitentia, & remiſſione peccatorum, definit theſaurum ſatiſfactionum Chriſti non poſſe minui, quia merita Chriſti ſunt infinita. Eodemque plurimum inclinant multa ſacræ paginæ, & Sanctorum Patrum teſtimonia, quæ producit Suarez diſp. 4. ſect. 4.